

»En ildløs på landet...«

v/ Anders Børsting Nielsen, tidl. Løjengård

Min far Kristen Nielsen er født 1892 på Løjengård i Selde. Hans - og min - fødegård er en udflyttergård fra Selde, grundlagt af godsejer Frederik de Stjernholm på herregården Kjeldgård, der tog initiativet til udskiftningen af landsbyerne i Selde sogn o. 1790. Af Floutrup udflyttedes »Conradsborg«. Af Selde by udflyttedes to gårde: »Cathrineborg« og »Frederiksborg«. Alle tre gårde lå med al jorden samlet omkring gårdene på udmarkerne sydøst i sognet. De fire navne skal være givet af godsejeren for at sætte et minde om sig selv og sin familie. Frederik Stjernholm er gift 1787 med Ane Cathrine Olufsdatter, der således har givet navn til Cathrineborg. Frederiksborg er naturligvis opkaldt efter godsejeren selv.

Endnu til 1862 kaldes gården Frederiksborg-gård; men ved en barnedåb samme år nævnes i kirkebogen »Loddengaard«. 1863, 1867 og senere, frem til 1910-20 bliver begge navne skiftevis brugt. Derefter kaldes gården kun »Løjengaard«. Navnet er hentet fra det gamle agernavn, hvortil gården udflyttedes. »Løyen Ager« findes nævnt så tidligt som 1626.

Ved udskiftningen fik Frederiksborg tildelt 7 tdr 1 skp hartkorn og var ligesom de øvrige to udflyttergårde en stor gård. Som udmarksgårde fik de tre gårde samtidig et særligt stort arealtilliggende, der med de kommende års jordforbedringer yderligere kom gårdens ejere til gavn. Den første fæster på den nye gård tiltrådte ifl. fæstebrev dateret 29.12. 1791.

I vinteren 1911-12 var min far på højskole i Lyngby nord for København - på Frederiksborg Højskole eller »Grundtvigshøjskolen«, som den også kaldtes. Tre kammerater fulgte ad fra Selde: Min far, Bertel Nannerup og Niels Nielsen. Frederiksborg Højskole valgtes formodentlig, fordi Kristens bror på det tidspunkt læste i København; så kunne hovedstaden opleves samtidig.

- Og så kom Kristen jo fra Frederiksborg-gård!

Da Løjengård skiftede ejer i 1960 kom Kristen Nielsens gamle stilehæfter fra højskoletiden frem ved oprydningen. Blandt stilene er nogle erindringer fra hans barndom i Selde, bl.a. om branden på nabogården Cathrineborg i 1901:

»En ildløs på landet«

Det er nu ti år siden, jeg har været vidne til en ildebrand; men jeg husker det så tydeligt endnu. Det var

Tre kammerater på »Grundtvigshøjskolen«. Fra venstre: Kr. Nielsen, Bertel Nannerup og Niels Nielsen »Skippers«, alle er fra Selde. Billedet er taget 1912 hos fotograf W. Türck i Lyngby.

en søndag lige efter middag. Min fader og karlen var gået i seng for at få en lille middagslur. Tjenestedrengen og jeg gik, som vi plejede i middagsstunden ned i plantagen. Pludselig siger han til mig: »Jeg tror, der er ild i Morten Kærsgaards gård«. Jeg så også røgen, men troede i første øjeblik ikke, det betød noget. Snart blev jeg overbevist derom, og efter få minutters forløb var vi deromme. Det gik rask fra hånden med at få kreaturerne og hestene ud; men med svinene gik det ikke så let, thi om man også får dem ud, løber de straks ind i ilden igen. Der omkom således fire eller fem svin. En del af fjerkræet brændte også, thi det er ikke så let at redde dem, da der ofte er mange af dem. Så kom turen til indboet. Min fader og nogle flere gik ind i huset og kastede flere ting ud af vinduerne; men pludselig kom een af dem farende ud og råbte: »Hjælp mig!« Man så nu, at ilden havde fået temmelig godt fat i hans klæder. Der blev en hylen og skrigen af kvinder og børn; men manden var så fornuftig at springe ned i en dyb dam,

På marken vest for Frederiksborg-gård 1909.

Fra venstre forkarlen Morten Graversen, Kristen Nielsen (andenkarl), hjorddrengen Anders Jensen (kaldet »Stampi«) med Kristens jagthund »King«, Christen Eskildsen, Anders Nielsen, Maren Nielsen og Ane Christine Eskildsen. Ane Christine og Chr. Eskildsen var Marens forældre og beboede som aftægtsfolk en lejlighed til venstre for porten.

De små »skorstene« på ladetaget skulle forhindre stråtaget i at blæse af i stormvejr.

som var lige ved siden af gården. Herover blev skrigene endnu værre, thi en del troede, at han var druknet; men snart efter viste det sig, at manden var en dygtig svømmer, og kort efter var han igen i færd med redningen. Man fik det ikke ud allesammen, for snart efter skred taget ned. Så var der ikke mere at lave.

Om natten skal der jo ved ethvert brandsted være vagt. Det skulle der også her, og en del af egnens unge karle skulle stå. Da folkene var gået derfra, og der ikke var andre tilbage end vagten og brandfogeden, fik de snart sendt bud efter drikkevarer, og de drak sig da så fulde, at de hverken kunne høre eller se.

Det er ikke det eneste sted, vagten har drukket sig fulde; men sådan går det til ved hver brand på landet.

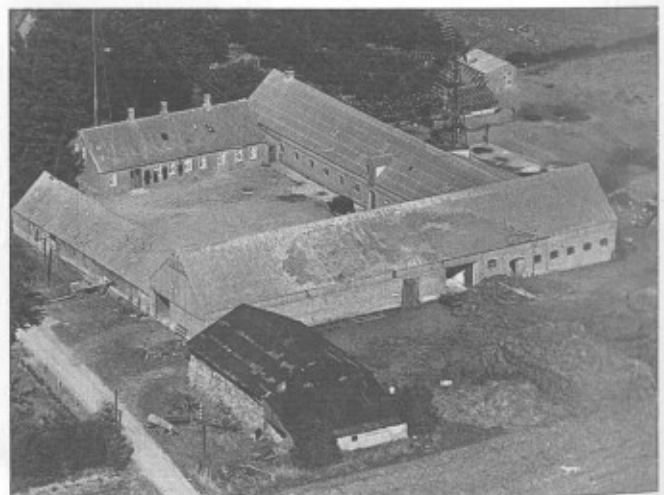
Min farfar var en årrække medlem af sognerådet for Selde-Åsted. Som dreng har Kristen Nielsen mange gange overværet sognerådsmøderne, der holdtes på skift hos medlemmerne:

»Et sognerådsmøde«

Et sognerådsmøde begynder mange gange midt på formiddagen, da der ret ofte er meget, der skal forhandles. Det er ikke altid sognerådet kan enes om, hvordan det skal ordnes. Det kunne vist også ordnes på kortere tid, når de ikke, som de gør, taler om andre ting, og undertiden spiller de kort, især til slut. Der er ofte besøg den dag; men dog ikke af den art, som jeg tror, de bryder sig om. Det er nemlig dem, som får fattighjælp og ikke er tilfreds med det, de får, men vil have mere. Det er ikke de eneste, der kommer. Det er ofte tilfældet, at folk ikke er tilfredse med den skat, de sva-

rer, og synes, at den er for høj. Så kommer de samme dag for at gøre indvendinger; men jeg tænker ikke, det bliver bedre af det. Det kunne heller ikke nytte at gøre noget om, for så ville de jo have det allesammen, og det kunne ikke gå an. Jeg husker engang, da min fader var i sognerådet, at der var sognerådsmøde i mit hjem. Der var også denne gang kommet de, der var utilfredse med skatten, deriblandt een, der altid klagede. Sognerådet sad i dagligstuen, da han trådte ind af døren. Han var knap kommet ind, før han - uden at hilse - siger: »Er det en maner at sætte mig så højt i skat, når M.N. ikke engang kommer af med så meget som jeg, og jeg skulle nok mene, at han sidder bedre i det end jeg.« Det gjorde han nu ikke, thi L.R. - sådan hed manden - var en af de rigeste mænd i sognet. Det varede imidlertid længe, inden sognerådet fik ham talt til rette, for han var et gerrigt menneske.

Ved aftenstid sluttede mødet, og efter de havde spist, gav de sig til at spille kort til langt ud på natten. Dette slutter vistnok et hvert sognerådsmøde med.

Cathrineborg, sommeren 1949.

Stuehuset og huset til venstre er opført efter branden i 1901. Laden og kostalden efter en brand i 1933.

